

Za Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa
ocjenjivanje@mzos.hr

Prilog raspravi o Prijedlogu Pravilnika o praćenju i ocjenjivanju odgojno-obrazovnih postignuća učenika u osnovnoj i srednjoj školi

Poštovani!

U želji da obrazovanje u našoj zemlji bude što kvalitetnije, uključujemo se u raspravu o Prijedlogu Pravilnika o praćenju i ocjenjivanju odgojno-obrazovnih postignuća učenika u osnovnoj i srednjoj školi (u daljnjem tekstu: Pravilnika). Ovaj prilog raspravi nastao je iz brojnih komentara nastavnika i učitelja na Forumu za nastavnike i učitelje (<http://obrazovanje.freeforums.org/index.php>). Nadamo se da ćete ozbiljno razmotriti naše komentare i prijedloge jer je to u zajedničkom interesu učenika, roditelja, učitelja i čitavog društva.

Sadržaj ovog dokumenta:

[Općenito](#)

[Konkretno o Prijedlogu Pravilnika](#)

[Zaključak](#)

Općenito

Iznenadeni kratkoćom ove javne rasprave (21.10. - 27.10.2009.) i osjećajem da je pokušano izbjeći, odnosno ovim kratkim rokom oslabiti je, predlažemo da se u vezi donošenja svih budućih pravilnika:

1. obavezno otvaraju javne rasprave,
2. da one traju najmanje 30 dana,
3. da se na sve škole pošalju obavijesti o početku javne rasprave,
4. da ravnatelji budu obavezni o tome obavijestiti djelatnike svoje škole i na oglasne ploče u zbornicama staviti obavijesti o terminu rasprave, te da te obavijesti tu budu do kraja rasprave.

Ujedno smatramo da u svim dokumentima koje donosi Ministarstvo treba navesti imena ljudi koji su sudjelovali u izradi tih dokumenata.

U uređenom društvu gore navedeno bi se trebalo podrazumijevati i događati samo od sebe. Budući da to kod nas nije slučaj, molimo da se te stvari propišu, odnosno urede na neki način.

Konkretno o Prijedlogu Pravilnika

OSNOVNE ODREDBE

Članak 1. (Namjena)

(1) Ovim Pravilnikom utvrđuju se načini, postupci i elementi vrednovanja odgojno-obrazovnih postignuća učenika u osnovnoj i srednjoj školi te prava i dužnosti učitelja/nastavnika, učenika i njihovih roditelja/skrbnika (u daljem tekstu: roditelja) u postupcima praćenja, provjeravanja i ocjenjivanja učenika tijekom školske godine.

Pravilnik je isti za djecu u nižim i višim razredima osnovne škole, kao i za učenike gimnazije i strukovnih škola. To pokazuje neozbiljnost kojom se pristupilo pisanju ovog pravilnika jer Pravilnikom se propisuju neke vrlo konkretne stvari, ali situacija nije ista ako učenik ima 4-5 predmeta (niži razredi osnovne škole) ili njih 19 (opća gimnazija).

(2) Izrazi koji se u ovom pravilniku koriste za osobe u muškom rodu, neutralni su i odnose se na muške i ženske osobe.

Članak 2. (Definicije pojmova)

(1) Vrijednovanje učenikovih postignuća je proces koji se sastoji od praćenja, provjeravanja i ocjenjivanja.

(2) Praćenje obuhvaća sustavno uočavanje, bilježenje zapažanja o učenikovu radu i napredovanju u ostvarivanju očekivanih odgojno-obrazovnih postignuća definiranih nacionalnim kurikulumom, nastavnim planom i programom te školskim kurikulumom.

Nije jasno podrazumijeva li se pod "napredovanjem" i pozitivno i negativno napredovanje (tj. i nazadovanje). Naime, ovaj bi se članak mogao shvatiti na više načina i time dovesti do velikih problema, pa ga treba precizirati.

(3) Provjeravanje je mjerenje postignute razine znanja, vještina, sposobnosti i stavova u određenome nastavnom predmetu, školskom i izvanškolskom radu učenika.

(4) Ocjenjivanje je pridavanje brojčane i/ili opisne vrijednosti rezultatima praćenja i provjeravanja učenikovog rada i napredovanja.

(5) Svako praćenje i provjeravanje ne mora nužno završiti ocjenjivanjem.

Članak 3. (Načela)

(1) Učitelj/nastavnik u osnovnoj i srednjoj školi vrijednuje učenikova postignuća tako da poštuje osobnost učenika i različitosti među njima.

(2) Učitelj/nastavnik osigurava javnost vrjednovanja i ocjenjivanja tako da:

- na početku školske godine sve učenike upozna s načinima, elementima i vremenikom vrjednovanja,
- ocjenu priopćava učeniku javno pred svim učenicima,
- ocjenu poprati usmenim objašnjenjem na satu pred svim učenicima,
- ocjenu upisuje u pedagošku dokumentaciju odmah nakon provjeravanja.

Zadnje navedeno je nemoguće kad se radi o pisanom provjeravanju.

(3) Učitelj/nastavnik u procesu vrjednovanja potiče učenikovo napredovanje i samopouzdanje.

(4) Učitelj/nastavnik u procesu vrednovanja daje učenicima pravovremenu povratnu informaciju o pojedinačnim postignućima.

(5) Učitelj/nastavnik je obavezan izvijestiti razrednika o nepostignutom minimalnom očekivanju svakoga učenika, a razrednik je obavezan izvijestiti o tomu roditelja.

Znači li to da predmetni nastavnik razrednika treba obavještavati za svaku negativnu ocjenu iz bilo kojeg elementa vrednovanja (a isto tako i razrednik roditelja)? Besmisleno i nemoguće! Također, nije jasno koja su to minimalna očekivanja i iz kojih elemenata.

(6) Učitelj/nastavnik je obavezan osigurati učeniku dopunsku nastavu ako učenik dva puta zaredom nije postigao minimalna očekivanja iz određenog nastavnog predmeta te o tomu izvijestiti učenika i razrednika.

1. Dopunska i dodatna nastava predviđene su rješenjem o zaduženju za tekuću nastavnu godinu, a za organiziranje raznih oblika nastave i zaduživanje učitelja/nastavnika zadužen je ravnatelj. Nastavnik/učitelj koji ima punu satnicu u neposrednom odgojno-obrazovnom radu nije dužan prekovremeno držati dodatnu, dopunsku niti bilo kakvu drugu nastavu. Prekovremeni sati dodatno se plaćaju i nitko nema pravo nametnuti ih bilo kome! Sve ostalo predstavlja direktno kršenje već postojećih zakona i propisa što čini ovaj članak protuzakonitim i omogućava velik broj sudskih tužbi.

2. Predlažemo da se uvede članak u kojem će se naglasiti da je učenik obavezan pohađati dopunsku nastavu ako na redovnom satu ne uspijeva savladati gradivo, odnosno ako nastavnik odredi da on treba ići na dopunsku. Izuzeće je moguće jedino ako roditelj potpiše da ne želi da njegovo dijete pohađa dopunsku nastavu. Ako to roditelj ne potpiše, a dijete neopravdano izostane, dobiva neopravdani sat.

(7) Ocjene iz svih nastavnih predmeta moraju biti poticaj u osobnom razvoju učenika na tom području, a u postupcima provjeravanja i ocjenjivanja učenikovih postignuća moraju se poštivati njegove sposobnosti.

Članak 4. (Prava i obveze roditelja)

(1) Roditelj ima pravo biti usmeno i pisano obaviješten o redovitosti pohađanja nastave, o radu, zalaganju, obrazovnim postignućima, uspjehu i vladanju svog djeteta.

(2) Roditelj ima pravo od škole tražiti stručnu potporu u rješavanju odgojno-obrazovnih problema djeteta.

Lijepo je što se roditelju daje pravo da traži pomoć, ali bi bilo još ljepše, no, na žalost, i izvan dosega ovog pravilnika, dati školi mogućnost da takvu pomoć i pruži. Ovo je Pravilnik o praćenju i ocjenjivanju, a ne Pravilnik o odgojno-obrazovnom djelovanju u posebnim okolnostima. Ovaj je članak u koliziji s nekoliko zakona i pravilnika, kao i s realnošću tj. sa stanjem na terenu. Stoga ga treba izbrisati.

(3) Roditelj ima obvezu pratiti učenikovo pohađanje nastave, njegov rad i napredovanje te pomagati razredniku i učiteljima/nastavnicima u rješavanju djetetovih teškoća u odgojno-obrazovnom procesu.

Članak je općenit i paušalan. Ne postoje mehanizmi provjere i sankcije za nepoštivanje ove obveze roditelja.

(4) Roditelj je obavezan tijekom polugodišta najmanje jedanput informirati se kod razrednika o pohađanju nastave te o radu i napredovanju svog djeteta.

Ovdje predlažemo dodati:

1. "Ukoliko roditelj ne izvrši tu svoju dužnost, razrednik je dužan o tome izvijestiti stručnu službu škole.

Ukoliko se roditelj u toku cijele školske godine niti jednom ne informira kod razrednika, razrednik je i o tome dužan obavijestiti stručnu službu škole, a stručna služba škole Centar za socijalnu skrb."

2. "Ukoliko bilo koji nastavnik/učitelj zbog odgojno-obrazovnih poteškoća s djetetom pozove roditelja na razgovor, roditelj je dužan odazvati se. U slučaju neodazivanja, obavještavaju se redom: razrednik, pa ako roditelj ne reagira ni na njihov poziv stručna služba škole, te na kraju Centar za socijalnu skrb."

3. "Ukoliko dijete uzastopno radi disciplinske probleme i ako je preporuka škole da roditelj zatraži pomoć institucije izvan škole (bolnice, savjetovališta, razne stručnjake - logopede i sl.), roditelj je obavezan to učiniti. Ukoliko ne učini, a dijete i dalje stvara probleme, stručna služba škole dužna je obavijestiti Centar za socijalnu skrb."

(5) Roditelj ima pravo uvida u radove i ocjene svog djeteta u školskoj dokumentaciji svih nastavnih predmeta.

Članak 5. (Obveze razrednika)

(1) Razrednik je obavezan četiri puta u nastavnoj godini obavještavati roditelja na roditeljskim sastancima o učenikovoj motivaciji, interesu i razvoju njegovih sposobnosti te o njegovu radu, zalaganju, postignućima, uspjehu, izostancima i vladanju, a redovito jednom tjedno organizirati individualni informativni razgovor s roditeljem.

Autor ovog članka nije upoznat sa hrvatskim školskim sustavom. Na roditeljskim sastancima ne govori se o svakom učeniku i njegovim ocjenama pojedinačno. Tomu služe informacije odnosno individualni razgovori.

(2) Ako roditelj ne obavijesti razrednika o razlozima nedolaska na individualne razgovore i roditeljske sastanke tijekom jednog polugodišta, razrednik je dužan kontaktirati ga telefonom, zatim pisano, a o neodazivanju roditelja pisanim putem izvijestiti stručnu službu škole.

Izbaciti iz stavka „kontaktirati ga telefonom“, razrednici se izlažu nepotrebnim neugodnostima. Dovoljno je kontaktirati roditelja pisano.

Dodati i sljedeće:

"Ako roditelj ne obavijesti razrednika o razlozima nedolaska na individualne razgovore i roditeljske sastanke tijekom cijele školske godine, razrednik je dužan obavijestiti stručnu službu škole, a stručna služba škole Centar za socijalnu skrb."

(3) Na zahtjev roditelja svaki je učitelj/nastavnik tijekom nastavne godine dužan dati obavijesti o postignućima i uspjehu njegova djeteta u nastavnom predmetu odnosno ostalim odgojno-obrazovnim postignućima.

(4) Roditelj ne može dobiti informacije iz stavka 1. i 3. ovoga članka u posljednja dva tjedna prije završetka nastavne godine,

(5) Roditelj može dobiti informacije iz stavka 1. i 3. ovoga članka do kraja školske godine za učenika koji je upućen na razredni, predmetni ili popravni ispit.

(6) Ukoliko učenik ima mjesec dana prije završetka polugodišta i/ili školske godine negativne ocjene iz više od dva nastavna predmeta, razrednik je o tome pisanim putem dužan obavijestiti roditelja i stručnu službu škole.

Stavak je suvišan. Mjesec dana prije kraja školske godine je prekratak rok da učenik na obrazovno i pedagoški prihvatljiv način riješi negativne ocjene iz više od dva nastavna predmeta. U takvom slučaju najbolje je za učenika da ponavlja godinu kako bi sljedeće godine započeo s kontinuiranim radom i ozbiljnije shvatio svoje obaveze.

(7) Ako razrednik ili učitelj/nastavnik odbija roditelju dati pravodobne i potrebne obavijesti o postignućima i uspjehu učenika, roditelj o tome može izvijestiti ravnatelja škole.

Članak 6. **(Obveze ravnatelja)**

(1) Ravnatelj je obvezan razmotriti svaki pisani prigovor roditelja na primjenu elemenata i mjerila pri provjeravanju i ocjenjivanju učenika te na ponašanje učitelja na nastavnom satu.

(2) Ako većina roditelja razrednog odjela na roditeljskom sastanku ima primjedbe na način vrjednovanja određenog učitelja/nastavnika, razrednik ima obvezu o tomu izvijestiti stručnu službu i ravnatelja koji je dužan postupiti u skladu sa svojim ovlastima i propisima.

Pravna država se temelji na tome da primjedbe na temelju kojih se poduzimaju službene mjere moraju biti pismene i potpisane, a ne "izrečene na roditeljskom sastanku". Napisati i potpisati ih trebaju oni koji i imaju te primjedbe, dakle roditelji.

Ovaj je članak nedopustiv i zadire u autonomni rad nastavnika. Vrlo lako može doći do zloupotreba od strane učenika, roditelja pa i ravnatelja, ako se stavi na snagu. Treba ga ukinuti ili preformulirati:

(2) Ako većina roditelja razrednog odjela na roditeljskom sastanku ima primjedbe na način vrjednovanja određenog učitelja/nastavnika, razrednik ima obvezu o tomu izvijestiti učitelja/nastavnika, koji će zajedno s pedagoškom službom poduzimati potrebne mjere u savladavanju problema.

Konkretno, može se dogoditi sljedeća situacija: 15 učenika od 25 nastavnika traže da značajno snizi bodovni prag. Nastavnik to može odbiti jer je ipak on stručniji i kompetentniji za to od njih i zna po kojem kriteriju složiti brojevni prag. Ti učenici dođu doma i nahuškaju roditelje da se žale razredniku na roditeljskom sastanku. Po ovom stavku, razrednik ne mora obavijestiti predmetnog nastavnika (što je NEBULOZNO!), već ravnatelja koji može zlonamjerno pokrenuti i neke sankcije protiv nastavnika, npr. Opomenu pred otkaz. I sve to bez komunikacije s predmetnim nastavnikom koji je svakako kompetentniji za ocjenjivanje i od učenika i od roditelja. Ovim stavkom nam se oduzima autonomija i pravo na profesionalno obavljanje posla za koji smo osposobljeni!

PRAĆENJE, PROVJERAVANJE I OCJENJIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH POSTIGNUĆA PRAĆENJE

Članak 7.

(1) Tijekom praćenja učenikova razvoja, u rubriku bilježaka u imeniku, upisuju se samo ona zapažanja iz članka 2., stavka 2. ovoga pravilnika koja su učitelju/nastavniku u praćenju učenika uočljiva, učeniku i roditelju razumljiva te koja učitelju/nastavniku mogu pripomoći u konačnom ocjenjivanju uspjeha u nastavnom predmetu.

Ovo je nemoguće postići jer je prostor za bilješke premali. Tamo bi trebalo pisati i jasne rečenice, i datume kad učenik nema zadaće, i bodove/postotke postignute u ispitima i dr.

(2) Bilješke koje su posljedica sustavnog praćenja učenikovih postignuća, moraju jasno iskazivati učenikovo napredovanje, čime je ovladao i za što je trenutno osposobljen.

Isti komentar kao za prošlu točku, pogotovo u vezi ovoga "za što je trenutno osposobljen". Dakle, u svakoj nastavnoj cjelini, svaki nastavnik mora upisati koje dijelove je učenik usvojio a koje nije? Praktično neizvedivo.

Ovdje ponovo ističemo da riječ "napredovanje" nije jasna. Misli li se zaista samo na napredak ili i na stagnaciju ili čak nazadovanje?

(3) Bilješke o praćenju rada i napredovanju učenika moraju biti oblikovane tako da se njima poštuje osobnost učenika.

Članak 8.

U prvome polugodištu prvoga razreda osnovne škole učitelj prati učenikova postignuća, ali ga ne ocjenjuje brojčano, nego ga odgojno-obrazovnim postupcima i mjerama potiče i priprema na vrjednovanje njegovih postignuća i ocjenjivanje njegova uspjeha u daljnjem školovanju.

PROVJERAVANJE I OCJENJIVANJE

Članak 9.

(Ocjenjivači)

(1) Znanje učenika iz pojedinoga nastavnoga predmeta ocjenjuje učitelj/nastavnik koji poučava nastavni predmet, osim ako internim aktima škole nije drukčije određeno.

(2) Kod izvođenja popravnih, razrednih i predmetnih ispita učenikovo znanje ocjenjuje ispitna komisija.

(3) Način i elementi vrjednovanja postignuća učenika strukovnih programa propisuje se strukovnim kurikulumom.

Članak 10.

(Javnost ocjenjivanja)

Javnost ocjenjivanja se osigurava:

- upoznavanjem elemenata i kriterija ocjenjivanja,*
- ocjenjivanjem u razrednom odjelu ili odgojno-obrazovnoj skupini, osim u iznimnim slučajevima (učenici s teškoćama, nastava u bolnici ili u kući),*
- uvidom u vremenik pisanih provjera znanja tijekom nastavne godine,*
- informiranjem učenika i roditelja o postignutim rezultatima,*
- omogućavanjem uvida u pisane i druge radove učenika,*
- upoznavanjem s opsegom nastavnih sadržaja koji se ocjenjuju.*

Članak 11.

(Elementi ocjenjivanja)

(1) Osnovni elementi ocjenjivanja učenika u postupcima provjeravanja jesu:

- poznavanje, razumijevanje i primjena nastavnih sadržaja,*
- usmeno i pisano izražavanje,*
- praktična i kreativna primjena usvojenih znanja, stupanj razvijenih vještina i sposobnosti,*
- odnos prema radu i izvršavanju obveza,*
- napredovanje u razvoju sukladno učenikovim psihofizičkim sposobnostima i mogućnostima.*

(2) Uspjeh učenika u ocjenjivanju uratka, praktičnog rada, pokusa, izvođenja laboratorijske i druge vježbe, nastupa (umjetničke: glazbene, plesne i likovne škole) ocjenjuje se temeljem primjene učenikova znanja u izvođenju zadatka, samostalnosti i pokazanih vještina i

sposobnosti, korištenju materijala, alata, instrumenata i drugih pomagala te primjeni sigurnosnih mjera prema sebi, drugima i okolišu.

(3) Za učenika s teškoćama osnovni elementi ocjenjivanja propisani alinejom 2. stavka 1. ovoga članka moraju biti primjereni stupnju i vrsti teškoće, a mogu se provjeravati samo usmeno ili samo pisano ovisno o vrsti teškoće.

Članak 12.
(Elementi za ocjenu iz vladanja)

(1) Učenikovo vladanje ocjenjuje se praćenjem njegova odnosa prema radu, prema drugim učenicima, učiteljima/nastavnicima i ostalim radnicima u školi te prema školskoj imovini i širem društvenom i prirodnom okružju na temelju:

- poštivanja školskih pravila i pravila ponašanja učenika,*
- poštivanja tuđih prava,*
- izvršavanja dogovorenih zadataka,*
- poštivanja pravila timskog rada,*
- prihvatanja odgovornosti za svoje postupke.*

(2) Razrednik je obvezan usmeno upoznati učenika s ocjenom vladanja najkasnije zadnjeg dana polugodišta, odnosno nastavne godine.

(3) Učenik ne može imati loše vladanje ukoliko mu prethodno nije izrečena pedagoška mjera odgojno-obrazovnog tretmana produženog stručnog postupka.

Budući da niti tajnice naših škola ne znaju odgovoriti na pitanje može li se pedagoška mjera odgojno-obrazovnog tretmana produženog stručnog postupka izreći paralelno s npr. strogim ukorom (jer Pravilnik o pedagoškoj mjeri odgojno-obrazovnog tretmana produženog stručnog postupka nije jasno napisan), ovdje se u slučaju da se ona ne može izreći paralelno s drugim mjerama postavlja pitanje:

Zašto učeniku vladanje ne može biti ocijenjeno kao loše ako on ima strogi ukor?

(4) Učenik ili roditelj koji ima primjedbu na ocjenu iz vladanja, može podnijeti pisani zahtjev za njenim preispitivanjem razrednom i/ili učiteljskom/nastavničkom vijeću u roku od dva dana od dana njenoga priopćenja.

(5) Odluka učiteljskog/nastavnog vijeća je konačna.

Članak 13.
(Oblici, elementi i mjerila)

(1) Oblici, elementi i mjerila praćenja, provjeravanja i ocjenjivanja učenikovih postignuća proizlaze iz nacionalnog kurikuluma, nastavnog plana i programa te školskog kurikuluma.

(2) Ako oblici, elementi i mjerila provjeravanja i ocjenjivanja nisu propisani, određuje ih stručno vijeće škole za pojedini nastavni predmet u skladu sa svojim izvedbenim nastavnim programom, suvremenim pedagoškim i dokimologijskim spoznajama te odredbama ovoga pravilnika.

USMENO PROVJERAVANJE I OCJENJIVANJE USPJEHA UČENIKA

Članak 14.
(Način provođenja)

(1) Usmeno provjeravanje i ocjenjivanje učenikova znanja provodi se sustavno, u pravilu na svakom nastavnom satu, bez obveze najave, ali ne više od dva nastavna predmeta u jednom danu.

(2) Učenik se tijekom polugodišta ocjenjuje u svim elementima predviđenima za usmeno ocjenjivanje najmanje jednom ocjenom iz nastavnog predmeta koji je u satnici jedan ili jedan i pol sat tjedno, odnosno najmanje dva puta iz predmeta koji imaju dva ili više sati tjedno.

(3) Učenik ima pravo samostalno tražiti usmenu provjeru usvojenosti nastavnih sadržaja ili se, u pravilu, jednom u polugodištu ispričati.

Ovaj članak u cijelosti oduzima nastavniku mogućnost sustavnog praćenja i ocjenjivanja učenika što spada u jednu od njegove dvije osnovne zadaće. Ukoliko učenik sam određuje kada će biti pitan, to otvara nebrojene mogućnosti za manipulaciju od strane učenika. Učenik se može javiti nakon obrađene jedne ili dviju nastavnih tema i dobiti ocjenu, ali onda takva ocjena nije mjerilo znanja, a još manje kontinuiranog rada.

Osim toga, nastavnik je tu da na osnovu svoje stručnosti i kompetenosti odredi što se na kojem satu radi. Ako je isplanirao obradu složenije nastavne jedinice, a učenik na temelju ovog članka traži usmeno ispitivanje, kako održati taj sat, tj. kako sve stići? Zar učenik treba određivati što će se raditi na satu?

(4) Ocjenjivanje ne smije biti raspoređeno samo na kraju polugodišta, odnosno nastavne godine.

PISANO PROVJERAVANJE I OCJENJIVANJE USPJEHA UČENIKA
Članak 15.

(Inicijalno provjeravanje)

(1) Na početku nastavne godine pisanom provjerom učitelj/nastavnik utvrđuje prethodno stečena znanja učenika (tzv. uvodni ili inicijalni test) u svrhu planiranja i programiranja nastavnoga rada.

Predlažemo da se u ovoj točki dodaju riječi "po potrebi", tj. da se inicijalni test piše po potrebi. Ovako se stječe dojam da se iz svih predmeta moraju pisati inicijalni testovi.

Dalje, ovaj članak je nelogičan sam po sebi, to jest, odaje nepoznavanje školskog sustava od strane autora članka: ako je nastavnik/učitelj dužan izvršiti planiranje prije početka nastave (a po važećim zakonima i propisima jest), onda se to planiranje ne može izvoditi na temelju rezultata inicijalnog testa NAKON početka nastave.

(2) Uvodni ili inicijalni test se ne ocjenjuje i može se provesti tek nakon prvog tjedna od početka nastavne godine te nije uvršten u broj planiranih pisanih provjera iz članka 16. ovoga pravilnika.

(3) Nakon pisane provjere učitelj/nastavnik je obvezan s učenicima analizirati rezultate pisane provjere.

(4) Ako rezultati pisane provjere pokažu da većina učenika nema potrebno znanje za svladavanje novih nastavnih sadržaja, učitelj/nastavnik će organizirati načine ponavljanja sadržaja koji nisu usvojeni.

Nastavnik ima nastavni plan i program za tekuću nastavnu godinu koji treba realizirati u određenom vremenskom periodu. Satovi ponavljanja već obrađenog i vrednovanog gradiva (gradivo prethodnih razreda) predstavljaju gubitak vremena potrebnog za usvajanje novih znanja. Ukoliko neki učenici nisu savladali gradivo prethodnog razreda, to se pokazalo tako da je taj učenik taj razred pao.

Članak 16.

(1) Učenika se u pisanom obliku provjerava i ocjenjuje samo iz onih nastavnih predmeta za koje su nastavnim planom i programom propisani pisani oblici provjeravanja.

Potrebno pojasniti! Naime, iz ovog članka se na osnovu riječi "samo" stječe dojam da iz ostalih predmeta (za koje nastavnim planom i programom nisu propisani pisani oblici provjeravanja) više nije dozvoljeno pisati pisane provjere.

Ako je tako, kako će nastavnici iz tih predmeta provjeriti stupanj usvojenosti znanja učenika na kraju cjeline?

Osim toga, učenici će maturu polagati pismeno! Kako će se naviknuti na pismene radove iz nekih predmeta ako ih prije mature neće niti imati?

(2) Pisane provjere provode se tijekom nastavne godine samo poslije obrađenih i uvježbanih nastavnih sadržaja.

(3) Ako nastavnim planom i programom nisu propisani pisani oblici provjeravanja, usvojenost nastavnih sadržaja i razvijenost vještina i sposobnosti može se u jednom polugodištu provjeravati ovisno o godišnjem broju sati nastavnog predmeta:

- jednom ako planirani godišnji broj sati nastavnog predmeta iznosi 35 sati,
- dva puta ako planirani godišnji broj sati nastavnog predmeta iznosi 70 sati,
- tri puta ako planirani godišnji broj sati nastavnog predmeta iznosi 105 sati,
- četiri puta ako godišnji broj sati nastavnog predmeta iznosi više od 105 sati.

Budući da se u točki (1) kaže da se iz predmeta za koje nastavnim planom i programom nisu propisani pisani oblici provjeravanja, ne smiju provoditi pisane provjere, zaključujemo da točka broj (3) govori o usmenom ispitivanju iz tih predmeta. Zbog čega onda točka (3) nije navedena u dijelu Prijedloga Pravilnika koji govori o usmenom provjeravanju i pocjenjivanju (čl. 14)? Zbunjujuće! Pojasniti!

Isto tako, nije jasno znači li "može se u polugodištu provjeravati ... puta" najmanje ili najviše. Ako je najviše, onda nastavnici neće imati dovoljno ocjena za pouzdano utvrđivanje zaključne ocjene zbog velike statističke devijacije i fluktuacije koncentracije učenika u ovisnosti o trenutnom stanju. Ako je najmanje, onda se propisuje nešto što se u nekim situacijama ne može praktično izvesti (u nekima može, ali je problem što je pravilnik napisan tako da postavlja ista pravila za različite situacije). Analiza koju bi proveo netko tko je upoznat s hrvatskim školskim sustavom -

uvršćavanjem minuta potrebnih za jedno usmeno ispitivanje, broja učenika u razredu i broja sati u toku godine - može pokazati koliko je ovako nešto neprovedivo. Analiza koju bi proveo netko tko nije upoznat s hrvatskim školskim sustavom bi proizvela ovakav članak.

(4) Iznimno od stavka 3. ovoga članka učenici mlađe školske dobi mogu pisati pisane provjere i češće.

Koji su učenici "mlađe školske dobi"?

Posebno, budući da će isti Pravilnik vrijediti i za srednju školu, odnosi li se ova točka i na one učenike koji u srednjoj školi spadaju u najmlađe (npr. na 1. razred srednje škole)?

Pojasniti!

(5) Iznimno od stavka 1. ovoga članka, učenici s teškoćama mogu se u pisanom obliku provjeravati i ocjenjivati iz svih nastavnih predmeta.

Članak 17.

(1) U jednom danu učenik može biti pisano provjeravan samo iz jednog nastavnog predmeta te usmeno iz još jednog.

(2) U jednom tjednu u pisanom se obliku može provjeravati i ocjenjivati znanje učenika u jednom razrednom odjelu najviše dva (2) puta.

Ovakvo ograničenje potpuno će onemogućiti normalno pismeno ispitivanje iz velikog broja predmeta. U većini općih srednjih škola učenici imaju najmanje 15 predmeta, u prosjeku dva puta tjedno, što znači otprilike 30 ispita u polugodištu. S obzirom da se prvo polugodište sastoji od 15 nastavnih tjedana, to znači da bi se u prvom polugodištu pismeni ispiti morali početi organizirati od prvog tjedna nastave. Isto tako, ukoliko se, zbog nepredviđenih okolnosti, neki ispit odgodi, nastavnik više neće biti u mogućnosti upisati novi termin jer će svi termini već biti zauzeti. Nadalje, to znači da će se posljednji ispit u polugodištu iz nekih predmeta morati pisati dva mjeseca prije kraja polugodišta (jer u ta dva mjeseca neće biti mjesta za taj ispit).

Uz sve navedeno, ograničenje na dva ispita tjedno staviti će u nemoguć položaj sve koji budu htjeli odrediti termin ispita u vrijeme koje je logično za nastavni proces, dakle na kraju nastavne cjeline, i ograničiti će ih na vremena "kad ima slobodan termin", što uništava nastavni proces i cijelu poantu ispitivanja koja nije "proizvodnja ocjena", nego istinsko ocjenjivanje učenikovog znanja i rada te poticanje na njega.

Veliko je i važno pitanje kako krajem nastavne godine (kao i krajem polugodišta) uspjeti pisati ispite na kraju cjelina iz više predmeta, budući da velik broj nastavnih predmeta u isto vrijeme završava cjeline. Dakle, kako u 3 tjedna pred kraj nastave pisati 10 ispita, a da sve ima smisla i da se ne krši Pravilnik?

Osim toga, zašto se broj pisanih testova ograničava na 2 tjedno ako se zna da se Državna matura provodi izričito u obliku pisanih provjera, gdje će učenike dočekati po nekoliko testova u tjednu. Stoga pisane provjere trebaju postati dio ispitivanja svakog predmeta, kako bi učenici stekli naviku pisanja istih i oslobodili se straha od njih.

Članak 18.

(Vremenik pisanih provjera)

(1) Razredno vijeće na početku školske godine izrađuje vremenik pisanih provjera znanja koji postaje sastavni dio rasporeda sati toga razreda i javno je objavljen.

(2) Vremenik se može mijenjati samo na sjednicama razrednoga vijeća uz obvezu pravovremenog obavješćavanja učenika i roditelja.

(3) Za izradu, javnost i poštivanje vremenika pisanih provjera odgovoran je ravnatelj škole.

Nekoliko primjedbi:

Ovaj je članak u kontradikciji sa HNOS-om po kojem trebamo provoditi mjesečna planiranja.

Zašto nije dovoljno obavijestiti učenike, već treba obavješćavati i roditelje? Treba li sazivati roditeljske sastanke i zbog toga?

Vremenik pisanih provjera može biti samo okviran, ali ne i decidan. Odstupanje od vremenika može biti uzrokovano bolovanjem učitelja i neadekvatnom zamjenom, vježbanjem i ponavljanjem sadržaja za koje je učitelj procijenio da su učenici nedovoljno uvježbali a bitno je za daljnje učenje, nepredviđenim okolnostima zbog kojih se izgube nastavni sati (nestanak struje, posjeti pjesnika, misionara, glumaca..., izostanak s nastave većeg broja učenika zbog gripe i drugih bolesti osobito u zimskim danima itd.).

Isto tako, ukoliko se prolongiraju samo tri sata koja se potroše za ponavljanje već naučenog, to može znatno utjecati na pomake u pismenim provjerama zbog nedostatka vremena za obradu novih sadržaja.

Odgoda samo jedne pisane provjere zahtijeva sazivanje Razrednog vijeća. Ima li to smisla?

Ovaj članak pogotovo pogađa profesore-pripravnike i mlade profesore koji možda još nemaju dovoljno „osjećaja“ koliko će im za koje gradivo trebati vremena, bez obzira što se na početku godine pažljivo pripreme i isplaniraju sve sadržaje!

Članak 19.
(Ponavljanje pisanih radova)

(1) Ako nakon provedene pisane provjere više od 30% učenika dobije negativnu ocjenu, pisanu provjeru treba ponoviti.

(2) Učitelj/nastavnik mora utvrditi uzroke neuspjeha i o tome obavijestiti učenike, razrednika i stručnu službu škole.

(3) Ponovljena pisana provjera provodi se nakon ponavljanja i utvrđivanja nastavnih sadržaja.

(4) Učenici koji su dobili pozitivnu ocjenu ne moraju, ali mogu ponoviti pisanu provjeru.

(5) Iz jednog nastavnog predmeta ponovljeno se može pisati pisana provjera dva puta tijekom nastavne godine.

Ovaj je članak besmislen i protuustavan iz nekoliko razloga:

1. Zbog nesavladavanja gradiva od strane manje od trećine učenika razreda, prisiljavaju se preostale dvije trećine učenika na zaostajanje s gradivom i reduciranje znanja koje bi trebali usvojiti tijekom nastavnog procesa. Time se krši njihovo pravo na obrazovanje pod jednakim uvjetima kao i njihovih kolega u drugim razrednim odjeljenjima koji ne moraju ponavljati provjeru i na to gubiti nastavne sate.
2. Ovako formuliranim člankom krši se osnovni smisao postojanja institucije škole, a to je širenje znanja. Nigdje nije definirano koliko *znanja* učenici moraju usvojiti da bi provjera bila validna i prisiljava se nastavnika na manipulaciju, to jest da jednostavnim snižavanjem praga za pozitivnu ocjenu izbjegnu ponavljanje provjere. Međutim, dok to može biti u interesu loših učenika koji će uz jednak (ne)rad dobiti bolju ocjenu, svakako nije u interesu onih dobrih, kao ni u interesu društva.
3. Jedini uzrok neuspjeha koji nastavnik koji je predavao gradivo, sastavio i ocijenio ispit može utvrditi je da se učenici nisu dovoljno potrudili usvojiti gradivo jer bi sve ostalo značilo da on nije dobro obavio svoj posao. Zato je jedina instanca koja *objektivno* može utvrditi "razloge neuspjeha" - ukoliko se ide na to svaki put kad 30% razreda dobije negativnu ocjenu - prosvjetna inspekcija, s obzirom da ravnatelj i stručne službe škole vjerojatno nisu stručni za konkretan predmet.
4. Praksa je pokazala da su u lošijim razredima učenici zloupotrebljavali ovaj članak tako što su zanemarili pripremanje za ispit unaprijed računajući na njegovo ponavljanje. Spuštanjem praga na 30% zloubotreba će se povećati.
5. Ovakav članak ima rupu koju svaki nastavnik može iskoristiti: dovoljno je u ponovljenoj provjeri staviti teže zadatke tako da ocjena iz prve provjere bude veća ili jednaka tako da se automatski upisuje ocjena iz prve provjere.
6. Članak sam sebi skače u usta. Što ako se dogodi da se pismena provjera mora ponavljati više od dva puta u toku nastavne godine?
7. U skladu s člankom 18., ovo efektivno znači da se mnoge pisane provjere nikad neće ponoviti jer, zbog ograničenja na dvije provjere tjedno, za njih više neće biti slobodnih termina. Dakle, može se dogoditi da učenici iz tog predmeta, ne krivnjom nastavnika, ostanu neocijenjeni.
8. Većina ovih primjedbi vrijedi i za odredbu sadašnjeg pravilnika koju bi bilo najpametnije ukinuti jer je, manipulacijom i učenika i nastavnika, postala nepotrebna i besmislena.

Članak 20.
(Višeminutne provjere)

Višeminutne pisane provjere u trajanju do 15 minuta mogu se pisati samo u svrhu praćenja i poticanja učenika na kontinuirani rad. Ne upisuju se u imenik i ne moraju se čuvati u školi.

Samo je jedan način poticanja nekoga na nešto, a to je sustav nagrade i kazne, što zna svatko tko je bio iole pažljiv na satovima psihologije koju su morali položiti svi koji se bave školstvom. Neupisivanje ocjena iz brzih provjera znači da te provjere prestaju imati svoju poticajnu vrijednost i kao takve se uopće više ne moraju provoditi. Onda ih je bolje u potpunosti zabraniti.

Učenici su dužni redovito učiti - za svaki sat. Stoga su petminutni, kao i ostali višeminutni ispiti poželjni kao sredstvo provjere usvojenosti gradiva (povratna informacija nastavniku o usvojenosti gradiva), ali i kao faktor poticanja učenika na redoviti rad (ne uči se samo na kraju cjeline za ispit znanja!). Ocjene iz višeminutnih ispita trebale bi se unositi u imenik i poželjno je da utječu na konačnu ocjenu jer su pokazatelj redovitog/neredovitog rada učenika. To bi trebalo naglastiti i u Pravilniku, a ne obratno!

Učeniku je najveći poticaj u radu ocjena. Ukoliko izostane ocjena iz 15 minutne ili 20 minutne najavljene provjere znanja, to učeniku ne pokazuje ništa, niti ga potiče na rad. Neupisivanja ocjena iz takvih provjera najveća je besmislica ovog Pravilnika. Koji je onda smisao takvih testova? Još jedno gubljenje vremena.

Članak 21. *(Upisivanje ocjena)*

(1) U imenik učenika upisuju se ocjene u skladu sa Zakonom o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi.

(2) Nakon usmene provjere ocjena se upisuje u odgovarajuću rubriku u imeniku i priopćava se učeniku na istom nastavnom satu na kojem je provedena provjera.

(3) Učitelj/nastavnik može ocijeniti učenika temeljem praćenja njegovog sudjelovanja u odgojno-obrazovnom radu, ali je prije upisivanja ocjene u imenik obvezan učeniku ocjenu izreći i obrazložiti.

(4) Kod pisanih oblika provjeravanja ocjena se upisuje najkasnije sedam dana nakon provjere.

Dodati "osim u slučaju okolnosti kao što su blagdani, praznici (npr. proljetni), bolest nastavnika ili drugi nepredvidivi slučajevi".

(5) Učenicima koji su odlučili ponoviti pisanu provjeru, sukladno stavku 4. članka 19. U imenik se upisuje viša ocjena.

Ovime se lošim učenicima šalje kriva poruka da nisu odgovorni za svoj rad, a dobrima da ne moraju učiti za prvi ispit jer o tome neće ostati nikakvog pisanog traga.

(6) Učenicima koji su ocijenjeni samo jednom, upisuje se postignuta ocjena.

(7) Ocjenjeni pisani rad mora se dati na uvid učeniku i čuvati u školi do kraja školske godine.

Članak 22.

Za učenike s teškoćama u razvoju koji savladavaju programe za stjecanje kompetencija za samostalni život, provodi se praćenje i provjeravanje, ali ne brojčano ocjenjivanje, nego se vode bilješke o učenikovim postignućima.

Članak 23.

Za učenike koji imaju status kategoriziranog sportaša, posebno darovite učenike u umjetničkom području i učenike koji se pripremaju za međunarodna natjecanja način praćenja, provjeravanja i ocjenjivanja donijet će učiteljsko/nastavničko vijeće.

Članak 24. (Zaključna ocjena)

(1) Zaključna je ocjena svakog nastavnog predmeta rezultat ukupnog procesa vrijednovanja učenikovih odgojno-obrazovnih postignuća i izvodi se na temelju svih elemenata i kriterija praćenja, provjeravanja i ocjenjivanja.

(2) Zaključna ocjena u strukovnim školama može se donijeti tek nakon završetka školske prakse.

(3) Zaključna ocjena svakoga nastavanoga predmeta na kraju školske godine ne smije biti niža od aritmetičke sredine zaključnih ocjena na kraju svakoga polugodišta, osim ako je zaključna ocjena na jednom od polugodišta negativna.

(4) Zaključna ocjena iz svakog nastavnog predmeta može biti i viša od aritmetičke sredine zaključnih ocjena na kraju svakoga polugodišta, osobito ako je učenik pokazao napredak u drugom polugodištu.

Prvo polugodište traje kraće, a početak prvog polugodišta uglavnom prođe velikim dijelom i bez ocjenjivanja, pa nije realno da ocjena iz prvog polugodišta bude ravnopravna ocjeni iz drugog polugodišta. Uz to, ako imamo učenika koji je u cijelom drugom polugodištu radio za nižu ocjenu nego u prvom, tj. smanjio svoj rad kako se bližio kraj nastave, zašto bi se njemu trebala zaključiti viša ocjena? Ovo će izazvati kalkulacije učenika koliko mogu raditi a zadržati prosjek kao i situacije u kojima će bolji učenik imati lošiji prosjek od lošeg učenika.

Na primjer: može doći do apsurdnih situacija da imamo dva učenika od kojih jedan ima 1. polugodište prosjek ocjena 3.5 pa zaključimo 4, a 2. polugodište 2.5 pa zaključimo 3 i za kraj godine ide 4. Drugi ima i 1. i 2. polugodište prosjek 3.4 i oba polugodišta zaključno 3, pa i za kraj 3. Dakle, 1. učenik koji ima prosjek svih ocjena 3.0 (ili manje, jer u drugom polugodište obično ima više ocjena) ima 4, a onaj drugi sa prosjekom cijele godine 3.4 ima na kraju 3.

(Primjer: Učenik A: 1.polugodište: 3,4,3,4; 2. polugodište: 2,3,2,3,2,3;

Učenik B: 1. polugodište 3,4,3,4,3; 2. polugodište 3,4,3,4,3)

ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 25.

(1) Ravnatelj škole dužan je o odredbama ovoga pravilnika informirati sve učitelje/nastavnike, stručne suradnike, te članove Vijeća roditelja i Vijeća učenika.

(2) *Ravnatelj i stručna služba škole dužni su tijekom nastavne godine pratiti provođenje Pravilnika.*

(3) *O oblicima, elementima i mjerilima praćenja, provjeravanja i ocjenjivanja učenike izvješćuje učitelj/nastavnik na početku nastavne godine, a učenikove roditelje razrednik na prvom roditeljskom sastanku.*

Članak 26.

Danom stupanja na snagu ovoga Pravilnika prestaje važiti Pravilnik o načinu praćenja i ocjenjivanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi (Narodne novine, br. 92/95).

Članak 27.

Pravilnik stupa na snagu osmoga dana od dana objave u "Narodnim novinama".

Zaključak

Neki članci iz ovog Prijedloga Pravilnika sročeni su tako da ih je u praksi **nemoguće ispoštovati**, a da pri tom mnoge stvari u nastavi ne izgube smisao.

Autori ovog Prijedloga pokazali su:

- **nestručnost**; Očito je da nisu informirani o stanju u školama, te nevjerojatnim odredbama kompliciraju i nepotrebno otežavaju posao nastavnicima i u mnoge stvari unose besmisao, a bez razumnog objašnjenja.
- **nepromišljenost**; Čak i onaj tko ne radi u školi za neke članke ovog Prijedloga Pravilnika lako može uočiti da su neprovedivi i/ili besmisleni. Još se više pružaju prilike nesavjesnim nastavnicima da još nesavjesnije rade, ispituju i ocjenjuju, a marljive i savjesne prisiljava na kršenje Pravilnika ukoliko žele održati kvalitetnu i smislenu nastavu.
- težnju da se odobri neučenje, nerad, nedisciplina, da se dodatno vrijeme troši na one učenike koji ne žele raditi redovito, te da se onemoguću vođenja bilježaka i ocjenjivanje kojima bi se evidentiralo to neznanje i nerad
- **nemar prema savjesnim učenicima** koji redovito rade i žele postići što kvalitetnije znanje, a koji bi zbog odredbi iz Pravilnika morali gubiti vrijeme na ponavljanje ispita i dodatna ponavljanja gradiva, a sve zbog učenika koji su manje zainteresirani i koji možda čak i namjerno bojkotiraju ispite.
- težnju da se podilazi roditeljima koji svoje roditeljske obveze ne izvršavaju savjesno. Njihovo se neizvršavanje obveza ovim Pravilnikom prihvaća bez kritike i navođenja sankcija, te se zauzvrat povećavaju obveze nastavnika.
- nemar prema savjesnim roditeljima čija djeca idu u isti razred s djecom nesavjesnih roditelja i koja često trpe zbog čestih problema s djecom zadnje navedenih. Iz obraza i poštovanja prema savjesnim roditeljima, jasno bi trebalo napisati koje su obveze svih, ali i sankcije.
- težnju da se nastavnike/učitelje (opet) zatrpava papirologijom i dodatnim zaduženjima, a na račun onoga što im je primarni zadatak - **vođenje i podučavanje učenika i širenje znanja.**

Nastavnici i učitelji nisu mađioničari!

Nemoguće je uz pretrpane programe, pretrpane razredne odjele i mnoge druge probleme koje imamo i kojih je sve više, istovremeno:

1. zadovoljiti prava i potrebe savjesnih učenika željnih znanja
2. vječito se "vrtiti u krug" sa sve većim brojem učenika koji ne žele raditi, a koje propisi Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa se više štite i odobravaju!

Želimo li sustav u kojem se od učenika očekuje **da uče, redovito ispunjavaju svoje obveze, poštuju nastavnike i druge učenike itd.** ili sustav u kojem se ništa od toga ne mora, a sve pod okriljem Pravilnika? Trebaju li odredbe Pravilnika biti usmjerene zaštiti prava one djece koja **žele** ispuniti ta svoja prava (npr. pravo na obrazovanje) ili one koja žele zaobići svoje obveze?

Pravilnik iz 1995. godine (koji je sad na snazi) također je pun članaka koji već godinama unose besmisao u naš posao i koje je nemoguće ispoštovati, te ga svi nastavnici do jednoga stalno krše! O tome se i javno priča - i na našim stručnim skupovima, a u tome se slažu i gotovo svi stručni savjetnici!

Zahtijevamo da:

1. **odmah** ukinete važeći Pravilnik jer je u praksi neprovediv
2. donesete **kvalitetan** Pravilnik koji će omogućavati rad, disciplinu i druge istinske vrijednosti u školi

ako nije moguće ispuniti zahtjev pod 2., onda je manje zlo neko vrijeme biti bez Pravilnika o ocjenjivanju. Uz zadržavanje ovakvog kakvog imamo sad, Ministarstvo pokazuje apsolutni nemar i izostanak poštovanja prema učenju i znanju općenito.

Na kraju, ovo je dio sadržaja posta sa Foruma nastavnika i učitelja u kojem jedna kolegica prenosi što im je prosvjetna inspektorica na županijskom stručnom vijeću rekla:

"godinama sam predavala u školi, i dok sam predavala, kršila sam pravilnik o ocjenjivanju, jer je nemoguće i u praksi neizvedivo pridržavati se svega što on propisuje. Svi koji rade u školi, krše ga jer je nemoguće potpuno ga se pridržavati. Mi to znamo. Ali ako vas netko prijavi, i dođemo, i vidimo da kršite bilo koji dio pravilnika (što ćemo sigurno naći, jer je nemoguće pridržavati ga se u potpunosti), sankcionirat ćemo vas. makar znamo da je neizvedivo pridržavati se svega što on traži od vas."

U nastavku slijedi popis nastavnika/učitelja koji potpisuju ovaj prilog raspravi o Prijedlogu Pravilnika.

Srdačan pozdrav!